

3. Bernska konvencija pro okhoronu literaturnykh i khudozhnykh tvoriv. [Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works]. (1971, July 24). Retrieved from: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_051&\(data_zvernennia:03.10.2019\)](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_051&(data_zvernennia:03.10.2019)). (In Ukrainian).
4. Shtefan A. (2016). Parodiia na muzychny tvir z tekstem v poriadku vilnoho vykorystannia tvoriv. [A parody of a piece of music with text in the order of free use of works]. *Teoria i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. №5. 66-74. (In Ukrainian).
5. Senftleben M. (2004). Copyright, Limitations and the Three-step Test: an Analysis of the Three- Step Test in International and EC Copyright Law. *The Hague: Kluwer Law International*, 340. (in English).
6. Dohovir Vsesvitnoi orhanizatsii intelektualnoi vlasnosti pro avtorske pravo. [Copyright Treaty of the World Intellectual Property Organization]. (1996 December 20). Retrieved from: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_770. (In Ukrainian).
7. Dohovir Vsesvitnoi orhanizatsii intelektualnoi vlasnosti pro vykonannia i fonohramy. [World Intellectual Property Organization Treaty on Performance and Phonograms]. (1996, December 20). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_769. (In Ukrainian).
8. Uhoda pro torhovelni aspekty prav intelektualnoi vlasnosti. [Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights]. (1994, April 15). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018. (In Ukrainian).

9. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy. [The Civil Code of Ukraine]. (2003, January 16). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. (In Ukrainian).

10. Zakon Ukrainy pro avtorske pravo i sumizhni prava. [Law of Ukraine On Copyright and Related Rights]. (1993, December 23). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>. (In Ukrainian).

11. Ohliadovyi lyst Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy pro deiaki pytannia praktyky zastosuvannia hospodarskymy sudamy zakonodavstva pro zakhyst prav na obiekty intelektualnoi vlasnosti. [Surveying Letter of the Supreme Commercial Court of Ukraine On some issues of the practice of application by the economic courts of the legislation on protection of intellectual property rights]. (2017, February 28). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_521600-17. (In Ukrainian).

12. Postanova Plenumu Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy pro deiaki pytannia praktyky vyrishennia sporiv, pov'язanykh iz zakhystom prav intelektualnoi vlasnosti. [Resolution of the Plenum of the Supreme Economic Court of Ukraine On some issues of the practice of resolving disputes related to the protection of intellectual property rights]. (2012, October 17). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>. (In Ukrainian).

Received: 01/03/2020

1st Revision: 03/05/2020

Accepted: 25/05/2020

Yu. Akulov, PhD Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

LEGAL REGULATION FOR THE RESTRICTION ON PROPERTY RIGHTS TO WORKS IN UKRAINE

The article analyzes some issues and peculiarities of the legal regulation for the restriction on the author's property rights to works in Ukraine through the lens of European and international approaches. The author analyzes the legislation of Ukraine, international and European regulatory sources, directly investigates the completeness of the legal regulation of the lawful free use of the author's work and the restriction of his/her property rights to the work (as a consequence of his/her intellectual activity).

The article examines the existing international treaties, ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine, and which are recognized as a part of the national legislation of Ukraine. It also analyzes codified and other legal acts adopted to implement the provisions of the Constitution and international agreements in order to determine the peculiarities of legislative regulation and consistency of terminology in the sphere of restriction of the author's property rights to works in Ukraine.

As a result of the research, the author has highlighted the main inaccuracies and gaps in the legal regulation for the restriction on property rights to works and the free use of works as a copyright object. Namely, it is traced that in Ukrainian legislation there is a certain inconsistency between the provisions of the Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights" and the provisions of the Civil Code of Ukraine, which use identically in meaning the concepts of "free use of works", "restriction of property rights", "exceptions and restrictions on property rights", "the lawful use of a work without the author's consent", which is not in line with international experience. The author concludes on the full implementation of the provisions of the Berne Convention on the three-stage test in national regulations and further improvement of the legislation in order to avoid disagreements with the European legislation in the investigated subject, which should be implemented in the Ukrainian legislation.

Keywords: property rights to works, restriction on author's rights to works, free use of works, cases of free use of works, a three-step test, international treaties governing the restriction on property rights to works in Ukraine.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Legal Studies, 2020; 2 (113): 8-12

УДК: 342.321.01:325.455

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2020/2.113-2>

ISSN 1728-2195

© Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Publishing center "Kyiv University", 2020

А. Дмитрик, канд. юрид. наук, доц.

ORCID ID: 0000-0002-2435-6701,

О. Ілюшук, канд. юрид. наук, доц.

ORCID ID: 0000-0002-4619-5785

Львівський державний університет внутрішніх справ, Львів, Україна

СОЦІАЛЬНА ФУНКЦІЯ В СИСТЕМІ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ

Досліджено соціальну функцію держави, визначено її поняття в системі функцій держави. У процесі функціонування держави виявляється її цілеспрямований вплив на різні сфери життя, суспільні процеси та зв'язки. При виконанні певних функцій держава за допомогою проведених реформ, перетворень, правового регулювання суспільних відносин впливає на стан суспільних процесів, їхню динаміку, спрямованість. Здійснення соціальної функції стабілізує розвиток суспільства.

Поглиблено проаналізовано дефініції соціальної функції держави та наведено її актуальне поняття. Стверджується, що визначення соціальної функції держави залежить від низки чинників – правових, політичних, ідеологічних, інформаційних тощо. Установлено, що в науці теорії держави і права велику увагу приділено дослідженню соціальної функції держави. Визначено, що соціальна функція як динамічна, властива конкретному етапу розвитку держави, визначає основні напрями її діяльності, що виражають її сутність і соціальне призначення, покликані реалізовувати поставлені цілі та задачі. У Конституції України поряд з іншими завданнями поставлена мета формування соціальної держави. Унаслідок реалізації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, радикально змінилася суспільно-політична і соціально-економічна обстановка в суспільстві, істотно трансформувалися уявлення про мету, пріоритети й методи реалізації соціальної функції держави. Соціальна функція держави – один із основних напрямів діяльності, що здійснюється в соціальній сфері суспільних відносин для забезпечення громадянам гідного рівня життя, розв'язання соціальних суперечностей і реалізації узгоджених інтересів громадян на основі визначених у суспільстві та законодавчо закріплених соціальних стандартів.

Ключові слова: держава, функція, соціальна функція, завдання, класифікація, стабільність, соціальне призначення держави.

ВСТУП. Функції держави – це основні напрями діяльності, що виражають сутність і соціальне призначення, цілі й завдання держави з управління суспільством у

владних формах і притаманними методами [1, с. 19]. Соціальна функція – це діяльність держави, спрямована на мінімізацію відмінностей у доступі громадян до

суспільних благ із метою забезпечення стабільності соціуму. Це певна історично-конкретна система способів і засобів реалізації, інтегруючих різні соціальні групи в єдине організоване суспільство. Нині держава здійснює пошук оптимального стану соціальної функції згідно з умовами існуючого природно-соціального середовища. Вектор розвитку соціальної функції держави змінюється остільки, оскільки змінюються керуючі параметри. Поточний момент розвитку соціальної функції держави визначається трансформаціями, що відбулися в суспільстві з моменту ратифікації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони [2], зокрема інформаційними, економічними, демографічними та іншими процесами.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ. Соціальна функція включає державну політику в галузі освіти, науки, культури, здоров'я громадян. Вона займає особливе становище в системі внутрішніх функцій держави. Нині соціальній функції належить пріоритетне місце в системі внутрішніх функцій держави, оскільки головним її завданням є створення умов для гідного життя людини в суспільстві. Саме особливе значення в забезпеченні життєдіяльності людей визначає особливе становище соціальної функції, яка реалізується через соціальні права.

А. Ю. Бадида в монографії "Соціальна держава в умовах глобалізації" зазначає, що у правовій доктрині соціальні права наділяють такими ознаками: вони є універсальними та невідчужуваними від людини; поширюються на певну соціально-економічну сферу життєдіяльності людини; становлять можливості здобувати засоби для існування, беручи участь у виробництві матеріальних чи інших благ або отримуючи такі засоби соціальних джерел через соціальне утримання; для забезпечення прав необхідні зусилля держави зі створення умов для реалізації людиною, пов'язані зі значними витратами, у межах економічних можливостей країни; обов'язок держави забезпечувати соціальні права не має тієї формальної визначеності, яка властива обов'язку забезпечувати права громадянські та політичні; здійсненість таких прав є визначальною ознакою соціальної держави [3, с. 111].

Погляд про пріоритетність соціальної функції поділяє О. В. Насібова [4]. Реалізація соціальної функції державою забезпечує гідне існування та розвиток кожного громадянина, створює умови для самореалізації особи.

Соціальна функція держави в сучасних умовах стає однією з головних, набуває основного значення для стабілізації суспільних відносин. На нашу думку, соціальна функція займає пріоритетне місце у функціональній системі держави. Соціальна функція згладжує протиріччя в суспільстві, зачіпає інтереси кожного. Спектр завдань – створення умов для гідного життя та розвитку громадян, надання допомоги соціально незахищеним верствам населення. Завдання, що розв'язує соціальна функція, не схожі із завданнями інших функцій.

Соціальна функція має механізм та інструменти реалізації. До елементів механізму соціальної функції держави належать соціальне законодавство, фінансування соціальних зобов'язань, діяльність органів державної влади та різних соціальних установ. При виконанні соціальної функції використовуються спеціальні інструменти: нарахування та виплата різних соціальних допомог, забезпечення лікарськими засобами, проведення заходів із реабілітації.

На думку Ю. В. Богомол, ефективність функцій держави залежить від багатьох чинників, головними серед яких є правильність визначення цілей, методів і

засобів, що потрібні для виконання певної функції, достатність і забезпеченість матеріальними ресурсами та повноваженнями органів, які залучаються державою для цього [5, с. 250].

Під системою функцій держави прийнято розуміти сукупність функцій, які виконуються на певному історичному етапі розвитку. У юридичній науці дискусійним питанням є проблема класифікації функцій держави. Існує низка підходів до даної проблеми: за тривалістю існування виділяють постійні й тимчасові функції; за принципом поділу влади – законодавчі, управлінські, правоохоронні, інформаційні; за важливістю та соціальною значущістю – основні й неосновні; за сферами державної діяльності – внутрішні та зовнішні; за територіальним масштабом, у межах якого вони реалізуються; залежно від обумовленості політичної природи суспільства – функції держав тоталітарного, демократичного типу, загальносоціальні; за формою реалізації – правотворчі, правоохоронні, правозастосовні.

У науковій літературі використовуються класифікації за часом, важливістю, сферою діяльності держави. Критерієм поділу функцій на основні та неосновні є актуальність напрямів для держави та суспільства на певному історичному етапі. Дослідники до основних функцій відносять політичну, економічну, соціальну, функцію забезпечення національної безпеки. До неосновних функцій відносять екологічну, фінансового контролю та ін. Серед учених існує погляд, згідно з яким неосновні функції є складовими елементами основних. Дані підстави для розмежування функцій є рухомими і суб'єктивними, що не дозволяє визначити повною мірою значення та місце кожної функції.

Поширеною є класифікація за сферою діяльності держави. У межах цієї класифікації виділяють внутрішні, зовнішні, змішані функції, які, з урахуванням процесів євроінтеграції, важко віднести до перших двох груп.

До основних внутрішніх функцій держави належать економічна, соціальна, політична, культурна, ідеологічна, податкова, забезпечення законності та правопорядку.

Основними зовнішніми функціями держави є: забезпечення територіальної цілісності, інтеграція в економіку Європейського Союзу, співробітництво з іншими країнами у розв'язанні глобальних проблем. До змішаних функцій відносять функцію оборони країни, екологічну, інформаційну та демографічну.

За тривалістю дії функції поділяють на постійні й тимчасові. До перших належать такі, що притаманні державі на всіх етапах існування (соціальна, політична, економічна). Другі характеризуються короткотривалістю існування, що обумовлено специфікою завдань на окремих етапах функціонування держави (подолання неграмотності, епідемії тощо).

Діяльність держави визначається механізмом реалізації її функцій, що включає сукупність компетентних органів, форм і методів діяльності, опосередкований правом процес управлінського впливу на різні сфери суспільного життя з метою практичної реалізації функцій держави. Основними елементами даного механізму є: керуюча система (держава в особі її органів); правові норми, що утворюють своєрідний юридичний механізм, за допомогою якого забезпечується змістовність впливу в управлінні суспільством; управлінський процес, методи та форми діяльності, правові принципи, процедури.

Функції демонструють діяльність держави, вони є динамічними явищами, зумовленими змінами пріоритетів при своїй реалізації. Одні функції перестають існувати, інші входять у динамічну відкриту систему. Кожен елемент системи залежить від ефективної роботи іншого і необхідний для функціонування іншого елемента. Система функцій держави включає: політичну функцію,

економічну, соціальну, екологічну, інформаційно-комунікативну, правоохоронну, оборонну, підтримки світового правопорядку, співпраці з іншими державами у розв'язанні проблем сучасності (забезпечення територіальної цілісності, екологічної, демографічної тощо).

Політична функція – це діяльність, спрямована на регулювання політичних процесів суспільства, яка включає формування органів державної влади, визнання та захист прав і свобод людини та громадянина. Перетворення в політичній сфері суспільства визначають новий етап у розвитку соціальної функції держави.

Уведення конституційного положення, відповідно до якого Україна проголошена соціальною державою, визначило широке коло обов'язків держави в соціальній сфері, при виконанні яких реакція населення на різні політичні зміни буде більш передбачувана. Успішна реалізація соціальної функції держави надає легітимність правлячим елітам, сприяє стабілізації політичного життя. За допомогою інструментів політичної функції створюються різні органи державної влади, у тому числі у сфері соціального розвитку. Можливості політичної функції допомагають у захисті соціальних прав і свобод населення.

Економічна функція спрямована на забезпечення ефективної діяльності економічного сектора суспільства. Соціальна діяльність державних органів перетинається та поєднується із соціальною діяльністю недержавних організацій. Нині спостерігається перерозподіл ролей серед суб'єктів здійснення соціальної функції на користь недержавних об'єднань і приватних осіб. Він ще не закінчений, що викликає певну нестабільність соціальної функції держави. Доцільно зауважити, що зазначений процес знайшов відображення у Національній стратегії розвитку громадянського суспільства до 2020 року [6].

Скорочення фінансування або коригування соціальних програм викликає негативні наслідки. У періоди криз (наприклад під час епідемії коронавірусу) соціальна функція забезпечує благополуччя населення, активізуючи діяльність таких сфер, як боротьба з безробіттям і забезпечення зайнятості працездатного населення, допомога особам, які потрапили у важку життєву ситуацію.

Завдяки реалізації такого елемента соціальної функції як освіта економічний сектор поповнюється кваліфікованими фахівцями. Соціальна функція є стимулятором для держави щодо побудови найбільш ефективної економіки, у тому числі з метою розв'язання соціальних завдань. У зазначеному контексті суттєве значення має розвиток цифрової економіки, визначений Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки [7].

Доцільно зауважити, що основні завдання щодо соціальної функції держави визначені в Указі Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 "Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року" [8].

Екологічна функція держави покликана забезпечити екологічну безпеку населення, проводити політику, спрямовану на раціональне використання природних ресурсів і охорону навколишнього середовища. Одним з елементів забезпечення екологічної безпеки в країні є формування екологічної культури, розвиток екологічної освіти та виховання, що є невід'ємною частиною освітньої галузі соціальної функції. Це знайшло відображення у законі України "Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року" [9]. Основи державної політики в галузі екологічного розвитку України передбачають механізми, що мають сприяти розв'язанню даного завдання. Наприклад, формування у всіх верств населення, насамперед у молоді, екологічно відповідального світогляду; державна підтримка поширення через засоби масової

інформації відомостей екологічної та ресурсозберігаючої спрямованості, проведення тематичних заходів; включення питань охорони навколишнього середовища в нові освітні стандарти тощо.

Організації науки і освіти відіграють важливу роль у збереженні екології шляхом розробки й впровадження інноваційних ресурсозберігаючих і екологічно безпечних технологій.

Інформаційно-комунікативна функція держави – це напрям державної діяльності, що визначається необхідністю ефективного регулювання інформаційних потоків у суспільстві. Взаємодія даної функції та соціальної відбувається за кількома напрямками. По-перше, інформаційний супровід проводиться державою соціальної політики. Населення необхідно своєчасно, через засоби масової інформації, сповіщати про нововведення в соціальній сфері. Транспарентність (відкритість) слід розглядати як конституційно-правовий принцип організації та функціонування як системи публічної влади, так і окремого органу [10, с. 47]. По-друге, це забезпечення інформаційної безпеки дітей, заохочення пропаганди здорового способу життя, сімейних цінностей, любові до України, навколишньої природи тощо. По-третє, надання державної підтримки розвитку та вдосконалення освіти у сфері інформаційних технологій.

Рекомендації парламентських слухань на тему "Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні" передбачає надання субсидій з державного бюджету організаціям, що здійснюють випуск, розповсюдження і тиражування соціально значущих проєктів у галузі друкованих і електронних засобів масової інформації, випуск видань для інвалідів та інвалідів по зору, що нині реалізується [11]. Наведений приклад демонструє взаємодію соціальної та інформаційної функцій держави. Не можна недооцінювати можливості соціальної функції, які використовуються для реалізації інформаційно-комунікативної функції.

Важливість правоохоронної діяльності визначається метою, яка полягає в охороні прав і свобод людини та громадянина, громадського порядку; забезпеченні публічної безпеки; підтриманні правопорядку; утіленні в життя принципу верховенства права. Ця мета досягається при реалізації правоохоронної функції [11, с. 50]. Правоохоронна функція включає забезпечення правового порядку, захист і охорону прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, захист конституційного ладу та держави від протиправних посягань. У центрі правоохоронної діяльності держави – громадянин, його безпека, соціальні та майнові права. За допомогою інструментів правоохоронної функції забезпечується дотримання соціальних прав населення. З іншого боку, можливості соціальної функції допомагають правоохоронній шляхом правового виховання населення, розвитку системи юридичної освіти. Умови праці співробітників силових структур пов'язані з ризиком для життя, що компенсується за допомогою інструментів соціальної функції (особливе медичне обслуговування, пенсійне забезпечення тощо).

Функція оборони країни є одним із важливих напрямів діяльності держави, що забезпечує територіальну цілісність, недопущення нападу ззовні. Головним елементом реалізації даної функції є професійні кадри. В умовах бойових дій на сході держави військовослужбовці потребують гідного соціального забезпечення. Це питання регулюється спеціальними законами. Важливою складовою підготовки кадрів для Збройних Сил України та правоохоронних органів є заклади освіти зі специфічними умовами навчання. Реалізація функції забезпечення територіальної ціліс-

ності та суверенітету відображена в Законі України "Про національну безпеку України" [12].

У межах реалізації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, відбувається співпраця з державами-членами ЄС у розв'язанні проблем сучасності, здійснюється обмін досвідом, правове регулювання на міжнародному рівні. Дуже важливим є позитивний досвід країн, який напрацьовується при реалізації соціальної функції.

У системі функцій держави все взаємопов'язано, але кожен елемент є самостійним. Кожна функція має свої завдання, правові основи, інструменти й апарат реалізації. Нині соціальній функції відводиться пріоритетне місце. Як самостійне явище та невід'ємна складова держави вона покликана створювати сприятливі умови для життя та розвитку людей, служити соціально вразливим верствам населення.

В. М. Купрійчук, В. Т. Венцель указують, що прикметною ознакою соціальної функції демократично орієнтованих держав є розширення соціальних свобод, трансформація ціннісних орієнтацій, що відбувається на тлі прискореного технологічного розвитку та загострення глобальних проблем. Однак сучасний економічний розвиток та інертність державно-управлінського апарату не здатні повністю задовольнити зростаючі соціальні потреби соціуму і запити на новий рівень культурно-освітніх та інших соціальних послуг, комфортну соціальну інфраструктуру. Це вказує на те, що суспільні потреби зростають темпами, які випереджають економічні спроможності держави [13, с. 110].

ВИСНОВКИ. Соціальна функція – це пріоритетний напрям діяльності держави, що відрізняється суперечливим і комплексним характером. Соціальна функція держави – це один із основних напрямів діяльності держави, що включає сукупність зобов'язань зі створення умов для гідного життя та вільного розвитку громадян, надання особливих заходів соціальної підтримки вразливим верствам населення. Пріоритетність соціальної функції щодо інших функцій гарантована на конституційному рівні. Соціальна функція держави – комплексне явище, у межах якого здійснюється вплив на деякі самостійні сфери суспільних відносин. Відокремлення сфер відбувається залежно від специфіки регульованих відносин і характеру розв'язуваних завдань. До сфер соціальної функції належать: охорона здоров'я, освіта, наука, створення справедливої та прозорої системи пенсійного забезпечення, питання праці та зайнятості, соціальне забезпечення вразливих верств населення. У процесі розвитку соціальної функції її складові елементи постійно поповнюються новими завданнями. Соціальна функція є важливим складником функціональної системи держави, вона проникає в усі сфери суспільства і сприяє зміцненню довірчих відносин між державними структурами та населенням.

Список використаних джерел:

1. Марущак О. А. Функції держави: визначення поняття. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2019. № 3 (65). С. 17-21.
2. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII / *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.
3. Бадіда А. Ю. Соціальна держава в умовах глобалізації: монографія. Ужгород: РІК-У, 2019. 200 с.
4. Насібова О. В. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення соціального захисту населення. *Економіка та держава*. 2019. № 8. С. 35-40.

5. Богомол Ю. Особливості реалізації функцій держави. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №12. С. 249-252.

6. Про сприяння розвитку громадянського суспільства : Указ Президента України від 26.02.2016 р. №68/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>

7. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67/2018-р>

8. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 р. №722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>

9. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII / *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 16. Ст. 70.

10. Єсімов С.С., Бондаренко В.А. Транспарентність як принцип діяльності органів публічного управління в умовах використання інформаційних технологій. *Соціально-правові студії: науково-аналітичний журнал*. 2018. Випуск 1. С. 42-49.

11. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні": Постанова Верховної Ради України від 03.07.2014 р. № 1565-VII / *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 33. Ст.1163.

12. Ковалів М.В., Єсімов С.С., Лозинський Ю.Р. Правове регулювання правоохоронної діяльності: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУ-ВС, 2018. 323 с.

13. Про Національну безпеку України : Закон України від 20.06.2018 р. № 2469-VIII / *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.

14. Купрійчук В.М., Венцель В.Т. Соціальна функція держави та особливості її реалізації в умовах сучасних глобалізаційних викликів. Ефективність державного управління. 2019. Випуск 3 (60). Vol. 1. С. 103-115.

References:

1. Marushchak O. A. Funktsiyi derzhavy: vyznachennya ponyattya. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Pravo*. 2019. №3 (65). S. 17-21 (in Ukrainian)
2. Pro ratyfikatsiyu Uhody pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu, z odniyei storony, ta Yevropeys'kym Soyuzom, Yevropeys'kym spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony : *Zakon Ukrainy* vid 16.09.2014 r. № 1678-VII / *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2014. № 40. St. 2021 (in Ukrainian)
3. Badyda A. YU. Sotsial'na derzhava v umovakh hlobalizatsiyi: monohrafiya. Uzhhorod: RIK-U, 2019. 200 s.
4. Nasibova O. V. Teoretychni aspekty finansovoho zabezpechennya sotsial'noho zakhystu naselennya. *Ekonomika ta derzhava*. 2019. № 8. S. 35-40 (in Ukrainian)
5. Bohomol YU. Osoblyvosti realizatsiyi funktsiy derzhavy. *Pidpryemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2018. № 12. S. 249-252 (in Ukrainian)
6. Pro spryannya rozvytku hromadyans'koho suspil'stva : *Ukaz Prezydenta Ukrainy* vid 26.02.2016. r. №68/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016> (in Ukrainian)
7. Pro skhvalennya Kontseptsiyi rozvytku tsyfrovoyi ekonomiky ta suspil'stva Ukrainy na 2018-2020 roky ta zatverdzhennya planu zakhodiv shchodo yiyi realizatsiyi : *Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy* vid 17.01.2018 r. № 67-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67/2018-r> (in Ukrainian)
8. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku : *Ukaz Prezydenta Ukrainy* vid 30.09.2019 r. №722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019> (in Ukrainian)
9. Pro osnovni zasady (strategiyu) derzhavnoyi ekolohichnoyi polityky Ukrainy na period do 2030 roku : *Zakon Ukrainy* vid 28.02.2019 r. № 2697-VIII / *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2019. № 16. St. 70. (in Ukrainian)
10. Yesimov S. S., Bondarenko V. A. Transparentnist' yak pryntsyyp diyal'nosti orhaniv publichnogo upravlinnya v umovakh vykorystannya informatsiynykh tekhnolohiy. *Sotsial'no-pravovi studiyi: naukovo-analitychnyy zhurnal*. 2018. Vypusk 1. S. 42-49 (in Ukrainian)
11. Pro Rekomendatsiyi parlament's'kykh slukhan' na temu: "Zakonodavche zabezpechennya rozvytku informatsiynoho suspil'stva v Ukraini" : *Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrainy* vid 03.07.2014 r. № 1565-VII / *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2014. № 33. St.1163 (in Ukrainian)
12. Kovaliv M. V., Yesimov S. S., Lozyn's'kyi YU. R. Pravove rehulyuvannya pravookhoronnoyi diyal'nosti: navchal'nyy posibnyk. *L'viv: L'vDUVS*, 2018. 323 s. (in Ukrainian)
13. Pro Natsional'nu bezpeku Ukrainy : *Zakon Ukrainy* vid 20.06.2018 r. № 2469-VIII / *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2018. № 31. St. 241 (in Ukrainian)
14. Kupriyukh V. M., Ventsel' V. T. Sotsial'na funktsiya derzhavy ta osoblyvosti yiyi realizatsiyi v umovakh suchasnykh hlobalizatsiynykh vyklykiv. *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnya*. 2019. Vypusk 3 (60). Vol. 1. S. 103-115 (in Ukrainian)

Received: 07/05/2020
Accepted: 12/06/2020

A. Dmytryk, PhD (Law), Associate Prof.,
O. Ilyushyk, PhD (Law), Associate Prof.
Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine

A SOCIAL FUNCTION IN THE SYSTEM OF STATE FUNCTIONS

The article deals with the social function in the system of functions of the state, namely the definition of this concept. In state functioning there is purposeful influence on various spheres of life, social processes and connections. In performing certain functions, the state affects social processes, their dynamics and directions through reforms, transformations, legal regulation of social relations. The implementation of social functions stabilizes the development of the society. The article provides an in-depth analysis of the definitions of the state social functions and provides its relevant concept. It can be argued that the definition of social functions of the state depends on a number of factors, namely legal, political, ideological, informational, etc. It is established that in the theory of the state and law much attention is paid to the study of the social functions of the state. It is determined that the social function of the state, as a dynamic one and inherent in a particular stage of development of the state determines the main activities of the state, expressing its essence and social purpose, aimed at implementing the goals and objectives. The Constitution of Ukraine, along with other tasks, sets the goal of forming a welfare state. The changes that have taken place as a result of the implementation of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand, have radically changed the socio-political and socio-economic situation in the society, as well as the ideas on the purpose, priorities and methods of realization of the social function of the state. The social function of the state is one of the main activities carried out in the social sphere of public relations to provide citizens with a decent standard of living, resolve social contradictions and realize the agreed interests of citizens, based on socially recognized and legally established social standards. The purpose of this article is to study the social function of the state. Despite the significant number of scientific papers devoted to the study of issues, the harmonisation of national legislation to the requirements of the European Union initiates research on the social function of the state in the context of dynamic socio-economic changes.

Keywords: a state, a function, a social function, the objectives of the state, classification, stability, a social purpose of the state.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Legal Studies, 2020; 2 (113): 12-18
УДК: 349.6
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2020/2.113-3>

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing center "Kyiv University", 2020

Т. Коваленко, д-р юрид. наук, доц., проф.

ORCID ID: 0000-0002-7103-6209

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ЗМІНАМ КЛІМАТУ ДО ACQUIS COMMUNAUTAIRE ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

З'ясовано сучасний стан виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 року в частині зведення українського законодавства у сфері зміни клімату та захисту озонового шару до вимог правових актів ЄС, перелічених у додатку ХХХ до глави 6 "Навколишнє середовище" зазначеної Угоди. Установлено, що, починаючи з часу ратифікації Угоди про асоціацію, в Україні було прийнято низку правових актів програмного характеру з метою її виконання в частині запобігання змінам клімату та захисту озонового шару. Зроблено висновок, що із незначним відставанням Україна загалом виконала свої зобов'язання щодо адаптації національного законодавства до законодавства ЄС у частині створення системи моніторингу, звітності, здійснення перевірок викидів парникових газів, а також у частині імплементації приписів Регламенту (ЄС) № 2037/2000 про речовини, що руйнують озоновий шар, і положення Регламенту (ЄС) № 842/2006 Європейського Парламенту та Ради про деякі фторовані парникові гази. Водночас, незважаючи на закінчення терміну зведення національного законодавства відповідно до вимог Директиви № 2003/87/ЄС про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів у рамках Співтовариства та внесення змін і доповнень до Директиви № 96/61/ЄС зі змінами і доповненнями, внесеними Директивою № 2004/101/ЄС, в Україні не прийняті нормативно-правові акти, необхідні для запровадження внутрішньої схеми торгівлі квотами на викиди парникових газів та інших ринкових і неринкових інструментів скорочення викидів парникових газів відповідно до зобов'язань України в рамках Угоди про асоціацію. Актуальною залишається потреба внесення змін і доповнень до Положення про Міжвідомчу комісію із забезпечення виконання Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1999 року № 583, у частині розширення її завдань відповідно до положень Паризької угоди та положень Угоди про асоціацію.

Ключові слова: верифікація викидів парникових газів; звітність викидів парникових газів; моніторинг викидів парникових газів; озоноруйнівні речовини; охорона клімату та озонового шару; Угода про асоціацію; фторовані парникові гази.

ВСТУП. Відповідно до ст. 361 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 року, яка була ратифікована Законом України від 16 вересня 2014 року та набула чинності з 1 вересня 2017 року [1] (далі – Угода про асоціацію), співробітництво має на меті збереження, захист, поліпшення і відтворення якості навколишнього середовища, захист громадського здоров'я, розсудливе та раціональне використання природних ресурсів і заохочення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на розв'язання регіональних і глобальних проблем навколишнього середовища, *inter alia*, у таких сферах як зміна клімату.

У Законі України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до

2030 року" від 28 лютого 2019 року зазначається, що основними джерелами викидів парникових газів в Україні є промисловість, енергетика і транспорт. Енергоємність ВВП України є однією з найвищих у світі: у 2,5 рази вище, ніж у Польщі, та у 3,3 рази вище, ніж у Німеччині [2].

Наслідки зміни клімату (потепління, зростання кількості та інтенсивності екстремальних погодних явищ) одночасно з високим рівнем уразливості окремих верств населення призводять до соціальних і економічних втрат сьогодні та в майбутньому. Відзначається зростання загрози катастрофічних повеней у Карпатах, масштабних пожеж на торфовищах, підтоплення територій, розширення аридної зони південного регіону, підвищення частоти та тривалості посух, висихання річок і водойм Причорномор'я, Приазов'я включно з лиманами, перетворення степів південного регіону Ук-